

การออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา: ท่าอากาศยานเลย จังหวัดเลย
 Cultural Landscape Design for Tourism: A Case Study of Loei Airport, Loei
 Province

พิชญ์จิรา อุ่นใจ¹ วรภัช สุเมอ² พิมพอมร นิยมคำ³ และลัดดาพร กุลแก้ว⁴

บทคัดย่อ

ท่าอากาศยานเลยในปัจจุบันมีอัตราการขยายตัวของผู้ใช้บริการที่เพิ่มขึ้น จนไม่สามารถรองรับปริมาณของผู้ใช้บริการได้อย่างเพียงพอ อีกทั้งสถาปัตยกรรมของอาคารผู้โดยสารยังขาดเอกลักษณ์ที่สื่อถึงวัฒนธรรมในจังหวัดเลย การศึกษาคำนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทุนวัฒนธรรมในจังหวัดเลยและสำรวจคุณค่าความสำคัญของทุนวัฒนธรรมในเชิงเศรษฐกิจ จนสามารถเสนอแนวทางในการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับทุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวได้

โดยการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจพื้นที่และสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้อำนวยการเจ้าหน้าที่ และผู้ใช้บริการท่าอากาศยานเลย หลังจากนั้นจึงได้ออกแบบพื้นที่ดังต่อไปนี้ 1) สวนไม้ดอกไม้ประดับภายนอกอาคารท่าอากาศยาน 2) อาคารท่าอากาศยานและหอคอยควบคุมการบิน (ภายนอก) ซึ่งผลที่คาดว่าจะได้รับคือการนำเสนอคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ เพื่อให้ท่าอากาศยานเลยเปรียบเสมือนประตูสู่จังหวัดเลยที่จะสร้างความประทับใจและแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดเลย ทำให้คนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวที่มีความรู้สึกร่วม เกิดความตระหนักและภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัดเลย

คำสำคัญ : ภูมิทัศน์วัฒนธรรม, การออกแบบภูมิทัศน์, การท่องเที่ยว, มรดกทางวัฒนธรรม, ท่าอากาศยานเลย

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาอุตสาหกรรมบริการ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

² อาจารย์ คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

³ อาจารย์ประจำภาควิชาอุตสาหกรรมบริการ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

⁴ อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

Abstract

Loei Airport has a growth rate of passengers and encounters the difficulty of handling the larger volume of passengers adequately. The architecture of the terminal presents lack of local identity and cultural interpretation. The objectives of this research are to study cultural value of Loei province as well as to evaluate the value of cultural capital in ecometrics. It is proposed to design a cultural landscape for tourism in line with the capital resources.

The research was conducted by employing site survey and in-depth interviews with staff and passengers at Loei Airport. The gathered information and analysis are leading to develop a guideline for designing Loei airport's cultural landscape for tourism in two major areas: 1) Flower gardens outside the airport, 2) The terminal and flight control tower. The contribution of this study provides cultural and economic values which elevate local identity and enrich tourist impression, awareness and pride of local culture of Loei province.

Keywords: Cultural Landscape, Landscape Design, Tourism, Cultural heritage, Loei Airport

บทนำ

จังหวัดเลยเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีสภาพภูมิประเทศที่งดงาม เพาะปลูกพืชไม้ดอกไม้ประดับเมืองหนาวได้เป็นอย่างดี รวมทั้งยังมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ (ประตุสู่อีสาน, 2557) วัฒนธรรมของจังหวัดเลยมีรากเหง้ามาจากศาสนาพุทธ เช่น ประเพณีแห่ต้นดอกไม้ บุญเผาสด ประเพณีผีตาโขน และมีพระธาตุศรีสองรักที่เป็นปูชนียสถานศักดิ์สิทธิ์อันเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวจังหวัดเลย ทั้งนี้ จากหลักฐานได้พบว่า ในปัจจุบันสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่ในเขตจังหวัดเลยเหลือน้อยมาก เนื่องจากมีการซ่อมแซมบูรณะ ดัดแปลงรูปแบบอยู่เสมอ ซึ่งเมื่อชำรุดทรุดโทรมก็มักจะมีการรื้อถอนของเดิมแล้วก็สร้างใหม่ ทำให้สถาปัตยกรรมเก่า ๆ เหลืออยู่เพียงไม่กี่แห่ง (หอมรดกไทย, 2549) แต่ก็ยังคงมีสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นจากชาวไทดำที่อาศัยอยู่ในบ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย ชาวไทดำนั้นมีการสร้างบ้านตามภูมิปัญญาดั้งเดิมของตน โดยการสร้างบ้านเรือนของชาวไทดำมีลักษณะเด่น คือ เป็นเรือนหลังคาทรงกระดองเต่า ประดับด้วยชอกูดซึ่งทำจากไม้ ซึ่งในปัจจุบันนั้นสามารถพบบ้านแบบชาวไทดำได้น้อยมาก (ประตุสู่อีสาน, 2557)

ท่าอากาศยานเลย ถูกประกาศให้เป็นสนามบินอนุญาต เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2497 ตั้งอยู่ที่บ้านนาอาน ตำบลนาอาน อำเภอเมือง จังหวัดเลย (ท่าอากาศยานเลย, 2554) ซึ่งเป็นหน่วยงาน

ราชการประจำจังหวัดเลย สังกัดกรมการบินพลเรือน กระทรวงคมนาคม ปัจจุบันท่าอากาศยานเลยสามารถรองรับผู้ใช้บริการได้ 300 คนต่อวัน (วิระวัฒน์ ทะคง, 2559) โดยมีสายการบินไทยแอร์เอเชีย และสายการบินนกแอร์ให้บริการมีอาคารที่พักผู้โดยสารเป็นอาคาร 2 ชั้น มีพื้นที่ 550 ตารางเมตร ซึ่งตัวอาคารก่ออิฐถือปูนตามแบบการก่อสร้างสำเร็จรูปที่พบเห็นได้โดยทั่วไป แสดงให้เห็นถึงความ เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมได้น้อย โดยประกอบไปด้วยห้องโถง ซึ่งเป็นที่ให้บริการเช็คอิน ตรวจสอบสัมภาระ และที่นั่งรอสำหรับผู้มาใช้บริการ ห้องผู้โดยสารขาออก ห้องผู้โดยสารขาเข้า และห้องน้ำ ส่วนสภาพภายนอกนั้นประกอบไปด้วย ลานจอดรถยนต์ ซึ่งสามารถจอดรถยนต์ได้ประมาณ 96 คัน และห้องน้ำ (ท่าอากาศยานเลย, 2554) ซึ่งในปัจจุบันท่าอากาศยานเลยมีจำนวนผู้ใช้บริการเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ขีดความสามารถในการรองรับผู้ใช้บริการของท่าอากาศยานยังคงจำกัด อันเนื่องมาจากกระแสดูแลการเดินทางโดยสายการบินโลว์คอสต์ ซึ่งอัตราค่าโดยสารที่ต่ำลงนั้นทำให้มีจำนวนประชาชนและนักท่องเที่ยวหันมาเดินทางด้วยเครื่องบินโดยสารมากขึ้น ทำให้ท่าอากาศยานเลยมีอัตราการขยายตัวผู้โดยสารถึงร้อยละ 324.64 เป็นอันดับ 2 ของประเทศ (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการออนไลน์, 2559) เหตุนี้จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ท่าอากาศยานเลยในปัจจุบันนั้นไม่สามารถรองรับปริมาณของผู้ใช้บริการในแต่ละวันได้อย่างเพียงพอ และอาคารรองรับผู้โดยสารนั้นเป็นอาคารลักษณะทั่วไป ตามมาตรฐานการออกแบบและการก่อสร้างสนามบินซึ่งสื่อถึงเอกลักษณ์ของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดเลยได้ค่อนข้างน้อย อีกทั้งในฐานะที่จังหวัดเลยเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีชื่อเสียงทางการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ท่าอากาศยานควรได้รับการพัฒนาและออกแบบทางสถาปัตยกรรมขึ้นใหม่ให้มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิทัศน์วัฒนธรรมของพื้นที่ แสดงถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของทุนวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีและประวัติศาสตร์ที่มีการผสมผสานกันอย่างเหมาะสมและกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างความทรงจำที่ดีให้กับผู้มาเยือนและเปรียบเสมือนว่าท่าอากาศยานเลยแห่งนี้เป็นประตูต้อนรับนักท่องเที่ยวสู่จังหวัดเลย

ภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural Landscape) คือ สิ่งต่าง ๆ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม เป็นค่านิยมที่กลุ่มคนถือร่วมกัน และได้กระทำต่อสภาพแวดล้อมภูมิประเทศ เป็นความเจริญงอกงามและพัฒนาสังคมของมนุษย์ อันเกิดขึ้นจากการผสมผสานกันระหว่างธรรมชาติและมนุษย์ (วนิดา พึ่งสุนทร, 2551) การออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรม คือ การรักษาคุณค่าและความสำคัญภูมิทัศน์วัฒนธรรมเหล่านั้นให้คงอยู่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของสังคมในปัจจุบัน ซึ่งอาจทำได้โดยการดูแลรักษา ให้คงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์อยู่ การบูรณปฏิสังขรณ์ ซ่อมแซมปรับปรุง ให้สถาปัตยกรรมมีความกลมกลืนกับของเดิมให้ได้มากที่สุด หรืออาจจะการสร้างขึ้นใหม่ ตามความต้องการใช้สอยร่วมสมัย แต่อย่างไรก็ตามแต่ก็ยังคงต้องคำนึงคุณค่าด้านต่าง ๆ ของมรดกทางวัฒนธรรมนั้นเป็นหลักสำคัญ (ฐาปนา บุญประเวศ, 2551) ด้วยเหตุผลหลักของการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมคือการเห็นความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมในจังหวัดเลยนั้นถูกทำลายลงไป สถาปัตยกรรมที่

เก่าแก่ในเขตจังหวัดเลยได้เสื่อมสภาพ จึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนสำหรับภาวการณ์ในปัจจุบันที่จะต้องมีการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมมีซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่สามารถแสดงเอกลักษณ์ของชาวจังหวัดเลยให้คงอยู่ การนำแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเข้ามาปรับใช้กับท่าอากาศยานเลยนั้น จึงเป็นการจัดการเพื่อพัฒนาและการสร้างสรรค์ท่าอากาศยานด้วยความเคารพต่อมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่มีอยู่ดั้งเดิมในพื้นที่ เพื่อประโยชน์ใช้สอยสูงสุด และเพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของทุนทางวัฒนธรรม (สิรินภา เจริญแก้ว, 2556)

คุณค่าทางวัฒนธรรม (Cultural Value) คือ สิ่งที่ทำให้ประโยชน์ทั้งทางกายภาพหรือทางจิตใจของคนภายในพื้นที่ การเรียนรู้ถึงคุณค่าจะต้องคำนึงถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่อยู่ในจังหวัดเลย คุณค่าทางด้านความเป็นเอกลักษณ์ (Identity Value) การรับรู้และการจดจำความโดดเด่นแตกต่างในสถานที่ คุณค่าทางด้านศิลปะ ด้านเทคนิค (Relative Artistic or tech Value) ผ่านการประเมินคุณค่าทางประวัติศาสตร์และหลักฐานการออกแบบ แนวความคิดในการใช้สอย และมีมือของช่าง คุณค่าความหายาก (Rarity Value) ที่ขึ้นอยู่กับหลักการทางสถิติของสิ่งก่อสร้าง ความคล้ายคลึงกับพื้นที่อื่นๆ ทั้งในด้านของประเภทของสิ่งก่อสร้าง ศิลปะนิยม กระบวนการก่อสร้าง และช่วงเวลา (ณวรรณ สายเชื้อ, 2541) นอกจากนี้การต่อยอดคุณค่าการใช้สอยของมรดกทางวัฒนธรรมที่คงอยู่ถึงปัจจุบันให้เกิดประโยชน์แก่พื้นที่อย่างสูงสุด ยังถือได้ว่าเป็นการจัดการที่ให้คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 5 ลักษณะ คือ คุณค่าทางเศรษฐกิจ (Economic Value) คือคุณค่าที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับคุณค่าทางการเงิน แต่เป็นคุณค่าที่เกิดจากการใช้มรดกทางวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรขั้นต้นเพื่อก่อให้เกิดรายได้ อย่างเช่น รายได้จากการท่องเที่ยวเยี่ยมชม เป็นต้น คุณค่าทางการใช้สอย (Functional Value) ได้พิจารณาจากความต่อเนื่อง ของการใช้สอยพื้นที่ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งมาถึงปัจจุบัน รวมถึงการใช้สอยแบบใหม่ในปัจจุบัน คุณค่าทางด้านข้อมูล และการศึกษาหาความรู้ (Educational Value) คือ การนำเอามรดกทางวัฒนธรรมมาเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ซึ่งจะประกอบด้วยองค์ความรู้ในหลากหลายด้าน คุณค่าทางด้านสังคม (Social Value) คือ คุณค่าที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางสังคม ส่งผลต่อความเชื่อ สถานที่หรือมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน และคุณค่าทางการเมือง (Political Value) คือ คุณค่าที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ซึ่งแสดงความเป็นชาติ อิทธิพลทางการเมือง หรือสัญลักษณ์ทางการเมือง เช่น การเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศ เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องนั้นผู้วิจัยพบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันของท่าอากาศยานเลย (อภิญา แซ่มแซมดาว, 2559) และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการท่าอากาศยานเลย (อภิญา แซ่มแซมดาว, 2559) โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นพ้องกันว่าท่าอากาศยานเลยควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์วัฒนธรรมให้ดียิ่งขึ้น เพื่อนำเสนอทุนวัฒนธรรมของ

จังหวัดเลยแต่อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าการศึกษาเรื่องการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของท่าอากาศยานเลยยังขาดแนวทางที่ชัดเจน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาเรื่องนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณค่าของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นเลยที่มีอยู่และที่กำลังจะหายไปให้กลับฟื้นคืนมาอีกครั้ง และเสนอแนวทางในการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของท่าอากาศยานเลยให้สอดคล้องกับทุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ให้คนในพื้นที่และผู้มาเยือนเกิดการรับรู้ ตระหนักถึงและมีความรู้สึกร่วมจนนำไปสู่การปกป้องและรักษาทุนวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วยคนในท้องถิ่นเอง ในมิติด้านเศรษฐกิจนั้นก็จะเป็นส่วนช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงการสร้างโอกาสทางธุรกิจให้แก่ผู้ประกอบการชุมชนรายย่อยได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจคุณค่าและความสำคัญของทุนวัฒนธรรมในจังหวัดเลย และต่อยอดในเชิงเศรษฐกิจ
2. เพื่อเสนอแนวทางในการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของท่าอากาศยานเลยให้สอดคล้องกับทุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

เครื่องมือและวิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหนังสือหรือตำราวิชาการ งานวิจัยและบทความวิชาการต่าง ๆ และเอกสารอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพื่อการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) พื้นที่ท่าอากาศยานเลย ซึ่งเป็นพื้นที่จริงที่จะใช้ในการออกแบบ โดยการสังเกตพื้นที่ภายในอาคารผู้โดยสาร และพื้นที่นอกรอบท่าอากาศยานเลย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการท่าอากาศยานเลย เจ้าหน้าที่ของท่าอากาศยานเลยที่มีประสบการณ์การทำงาน และผู้ใช้บริการท่าอากาศยานเลยที่มีประสบการณ์ในการเดินทางมายังท่าอากาศยานเลย โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจนกระทั่ง ข้อมูลอิ่มตัว รวมทั้งสิ้น 6 ท่าน รวมทั้งการบันทึกข้อมูลผ่านการจดบันทึก (Records) การบันทึกภาพและเสียงจากผู้ให้บริการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เพื่อหาประเด็นหลัก จากนั้นจึงมีการสรุปประเด็นสำคัญ จนได้นำสู่การพัฒนาแนวความคิดในการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรม เพื่อการท่องเที่ยว ภูมิศึกษา ท่าอากาศยานเลย จังหวัดเลย

ผลการศึกษา

การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารตำราวิชาการ งานวิจัยและบทความวิชาการ และเอกสารอื่นๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้อง การเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อสำรวจพื้นที่ทำอาภาศยานเลยซึ่งเป็นพื้นที่จริงที่จะใช้ในการออกแบบ รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้โดยสารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการออกแบบนั้นจึงมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ประเภทของภูมิทัศน์วัฒนธรรม

จากการแบ่งประเภทตามความเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อมนั้น ทำอาภาศยานเลยถือว่าเป็นภูมิทัศน์วัฒนธรรมประเภทภูมิทัศน์ที่ได้รับการจัดการ (Managed Landscape) เนื่องจากมนุษย์ได้เข้ามาเป็นผู้จัดการพื้นที่หนึ่งให้สามารถรองรับการใช้งานและสร้างประโยชน์ใช้สอยให้กับสังคมมนุษย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้หากประเมินตามการแบ่งประเภทของภูมิทัศน์วัฒนธรรมตามหลักวิชาการอนุรักษ์แล้ว ทำอาภาศยานเลยก็ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ภูมิทัศน์ที่ดัดแปลงและสร้างขึ้นเพื่อพัฒนาการของสังคมและมีความเกี่ยวข้องกับถิ่นฐาน ชุมชนและสังคม (ฐาปนา บุญประเวียร, 2551)

1.1 คุณค่าทางวัฒนธรรมของทำอาภาศยานเลย

การแบ่งประเภทของทุนทางวัฒนธรรมเพื่อแสดงถึงคุณค่าที่มีความสำคัญสำหรับผลงานการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของทำอาภาศยานเลยเพื่อการท่องเที่ยว สามารถแบ่งทุนทางวัฒนธรรมตามประเภทของคุณค่าแต่ละประเภทตามเกณฑ์สากลในการประเมินระดับคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมโดยยูเนสโก (UNESCO, 1998) ดังที่ได้แสดงต่อไปนี้

1.2 คุณค่าทางด้านวัฒนธรรม

1) คุณค่าทางด้านความเป็นเอกลักษณ์ (Identity Value) เป็นแนวคิดการออกแบบทำอาภาศยานเลยมุ่งเน้นการแสดงมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ผ่านการออกแบบตัวอาคารรองรับผู้โดยสารโดยให้มีลักษณะเหมือนบ้านชาวไทดำ ในจังหวัดเลย ซึ่งมีลักษณะสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ แตกต่างจากทำอาภาศยานที่อื่น ๆ รวมทั้งรายละเอียดการออกแบบส่วนของสวนบริเวณริมรันเวย์ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงสวนที่ถูกตกแต่งด้วยพันธุ์ไม้ดอกเมืองหนาวซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหนึ่งของจังหวัดเลย และการตกแต่งสวนด้วยรูปแบบที่แสดงออกถึงคุ่มนกคุ่มหนู ซึ่งเป็นเครื่องรางของชาวไทดำ ที่ทำเป็นที่อยู่ของทวยเทพ 32 องค์ ที่จะอัญเชิญลงมาอยู่ในคุ่มนกคุ่มหนูแต่ละแบบของเครื่องรางนี้ ซึ่งในการออกแบบได้นำแรงบันดาลใจมาจากแผ่นสี่เหลี่ยม 3 แผ่นติดกัน ซึ่งเรียกว่า หัวใจไทดำ (ศุภย์วัฒนธรรมคนไทดำ, 2559)

2) คุณค่าทางด้านศิลปะ ด้านเทคนิค (Relative Artistic or Tech Value) เป็นการแสดงถึงคุณค่าทางด้านการออกแบบการก่อสร้างสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะการออกแบบหลังคาทรงกระดองเต้าโค้งเป็นกระโจม ยอดจั่วบนหลังคาประดับด้วยไม้แกะสลักเรียก “ขอกุด หรือ เขากุด” ซึ่งเป็นเครื่องเสริมส่งความงามเด่นให้กับบ้านของชาวไทดำ โดยเขากุดลายบัวนี้ เป็นลักษณะคุ่มกลม

ระดับอยู่ มีนัยแสดงถึงความเป็นครอบครัวใหญ่ มีความมั่งคั่ง และมีอำนาจ (วีระ อินพันทัง และคณะ, 2549) นอกจากนี้ยังบ่งบอกถึงความเชื่อของชาวไทดำที่กำหนดตุ้มกลมบนเขากุดให้มีเลขคู่ เพราะเชื่อว่าเลขคี่นั้นเป็นเลขมงคล (ศูนย์วัฒนธรรมคนไทดำ, 2559)

3) คุณค่าทางด้านความหายาก (Rarity Value) ในแง่ของการออกแบบหรือก่อสร้างงานสถาปัตยกรรมบ้านเรือนแบบชาวไทดำนั้น มักมีให้น้อยนอกเสียแต่จะพบเห็นตามหมู่บ้านของชาวไทดำ ซึ่งมีไม่กี่แห่งในประเทศไทย (ภูมิชาย พันธุ์ไพโรจน์, 2554) การออกแบบท่าอากาศยานเลยให้มีรูปลักษณะคล้ายคลึงกับบ้านเรือนของชาวไทดำในจังหวัดเลยนั้น ถือว่าได้นำเสนอคุณค่าแห่งความหายาก เนื่องมาจากปัจจุบันการสร้างบ้านเรือนไทดำแทบจะมิให้เห็นน้อยมาก การหยิบยกเอามาสร้างและออกแบบทางสถาปัตยกรรมเหล่านี้จึงเปรียบเสมือนการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมที่เริ่มเลือนหายและเป็นที่ยึดมั่นน้อยของคนในจังหวัดเลยให้ได้รู้จักและตระหนักรับรู้มากยิ่งขึ้นในการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น

1.3 คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจร่วมสมัย

1) คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Value) คือ การออกแบบท่าอากาศยานเลยตามภูมิทัศน์วัฒนธรรมในบริบทของพื้นที่จังหวัดเลยถือว่าการใช้มรดกทางวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรขั้นต้นเพื่อก่อให้เกิดรายได้ทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้จากการท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ การสร้างงานและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวทางโอกาสธุรกิจของผู้ประกอบการในชุมชนต่าง ๆ เช่น การขายสินค้าของฝากของที่ระลึก ร้านอาหารพื้นบ้าน ร้านบริการนวดแผนไทย เป็นต้น

2) คุณค่าทางด้านการใช้สอย (Functional Value) ท่าอากาศยานเลยนี้ เป็นพื้นที่เพื่อการใช้สอยประโยชน์ และถูกออกแบบให้มีพื้นที่ที่กว้างขวางมากขึ้นกว่าอาคารหลังเดิม โดยมีพื้นที่ใช้สอยสำหรับอาคารถึง 7,000 ตารางเมตรเพื่อรองรับจำนวนผู้โดยสาร ที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี มีการจัดสรรพื้นที่การใช้สอยใหม่ ประกอบไปด้วย พื้นที่สำนักงาน ห้องรองรับผู้โดยสารขาเข้า ห้องรองรับผู้โดยสารขาออก พื้นที่จัดแสดงและนิทรรศการให้ความรู้ พื้นที่สำหรับร้านอาหารและร้านขายของฝากและของที่ระลึก

3) คุณค่าทางด้านข้อมูลและการศึกษาหาความรู้ (Educational Value) มีการนำเอามรดกทางวัฒนธรรมมานำเสนอในรูปแบบของงานนิทรรศการเพื่อให้ความรู้แก่ผู้สนใจให้ทราบประวัติ ความเป็นมาและสร้างความรู้สึกร่วม การทำให้เกิดการเรียนรู้นี้จะสร้างความตระหนักถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของจังหวัดเลยมากยิ่งขึ้น รวมถึงการออกแบบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมเองก็ได้สะท้อนถึงมรดกทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ความเชื่อการโยนลูกโซ่ ตุ้มนกตุ้มหนูเครื่องรางตามความเชื่อ ตำนางผ้าซิ่นลายแดงโม เป็นต้น

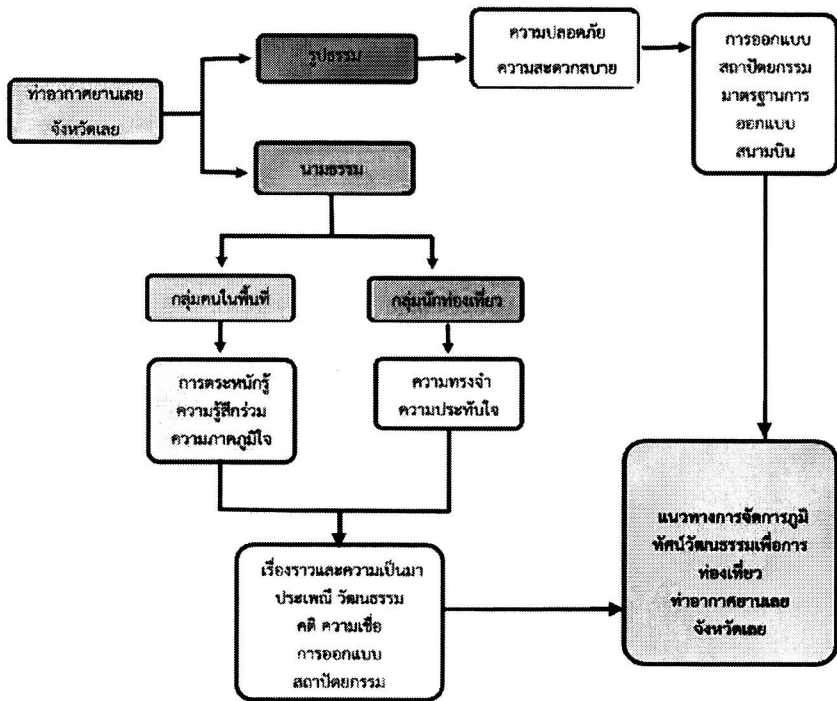
4) คุณค่าทางด้านสังคม (Social Value) ทำอาภาศยานจะให้คุณค่าในลักษณะของการเป็นสิ่งก่อสร้าง ทางสถาปัตยกรรมที่ได้รับการออกแบบตามภูมิทัศน์วัฒนธรรมและก่อให้เกิดความภาคภูมิใจของคนในชุมชน เป็นเสมือนพื้นที่หนึ่งที่จะเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดเลยในอนาคต

1.4 การออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมในเชิงเศรษฐกิจ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งในจังหวัดเลย รายได้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดเลยนั้นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบในเชิงมูลค่าเพิ่ม ซึ่งอยู่ในรูปของการจ้างแรงงาน และผลตอบแทนจากการผลิตต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งมีโอกาสในการสร้างธุรกิจใหม่ ๆ ที่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทำอาภาศยานเลย ทั้งในด้านงานฝีมือ ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การแพทย์แผนไทย ของฝากของที่ระลึก ร้านอาหารท้องถิ่น การแสดงศิลปะการแสดง ฟ้อนรำ การออกแบบแพชชั่นและชุดพื้นเมือง โดยให้สถาปัตยกรรมมีความสอดคล้องกับเอกลักษณ์ของจังหวัด

อภิปรายผล

กรอบแนวคิดการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของทำอาภาศยานเลยเพื่อการท่องเที่ยวจากการศึกษาสามารถกำหนดกรอบความคิดหลักของการออกแบบ ได้ดังแผนภาพด้านล่างนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของทำอาภาศยานเลย จังหวัดเลย

จากภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรม กรณีศึกษา ท่าอากาศยาน เลย ได้กำหนดแนวทางในการออกแบบโดยอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. สิ่งที่ได้รับที่เป็นรูปธรรม หมายถึง สิ่งที่ผู้ใช้บริการ ผู้โดยสาร หรือผู้ที่เกี่ยวข้องนั้นจะได้รับจากการใช้ท่าอากาศยาน ผ่านการออกแบบที่เน้นความปลอดภัย และความสะดวกสบาย และผ่านการนำเสนอและบริการสิ่งอำนวยความสะดวกสบายพื้นฐานรวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกของสนามบินที่พึงมี ตามหลักและข้อบัญญัติในการออกแบบสนามบิน

2. สิ่งที่ได้รับที่เป็นนามธรรม คือ สิ่งที่ได้รับที่เกิดจากความรู้สึกไม่สามารถจับต้องได้ โดยในกรอบความคิดนี้ได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคนในพื้นที่ (Host) และกลุ่มนักท่องเที่ยว (Guest)

2.1 กลุ่มคนในพื้นที่ (Host)

1) ความตระหนัก คือ การที่ให้คนในพื้นที่ได้เกิดการถูกคิด หรือนึกถึง เกิดความรู้สึกขึ้นเมื่อได้สัมผัสกับสภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งเร้าจากภายนอก

2) ความรู้สึกร่วม คือ การสร้างความรู้สึกร่วม (Sense of place) ให้เกิดขึ้นแก่คนในพื้นที่ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงสถานที่ วัฒนธรรมวิถีชีวิตความเชื่อ ผ่านการสื่อสารทางการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรม

3) ความภาคภูมิใจ คือ ความภูมิใจของคนในพื้นที่อันเป็นพื้นฐานทางด้านความคิดที่สำคัญ เพื่อไม่ให้เกิดการหลงลืมความภาคภูมิใจในมรดกวัฒนธรรมใกล้ตัว สิ่งที่เป็นความภาคภูมิใจของคนในจังหวัดเลยนั้นอาจจะมีอยู่มากมาย หากแต่ไม่ได้ถูกนำเสนอออกมาอย่างต่อเนื่องจนทำให้ปัจจุบันเยาวชนและผู้ใหญ่หลาย ๆ คน ก็ไม่ได้ทราบและไม่เห็นความสำคัญของสิ่งที่ตนมีอยู่ วัตถุประสงค์ของการออกแบบคือต้องการให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมจนนำไปสู่การรักษาความน่าภาคภูมิใจเหล่านี้ให้คงอยู่สู่รุ่นลูกรุ่นหลานสืบต่อไป

2.2 กลุ่มนักท่องเที่ยว (Guest)

1) ความทรงจำ คือ เมื่อนักท่องเที่ยวที่ได้ใช้บริการท่าอากาศยานเลยเกิดภาพจำได้และนึกถึงเหตุการณ์หรือประสบการณ์ในการท่องเที่ยวที่พบเจอจนเกิดการเชื่อมโยงเนื้อหาทางวัฒนธรรมและข้อมูลทางพื้นที่เข้าด้วยกัน เมื่อกาลเวลาผ่านไปอาจจะทำให้ทวนนึกถึงอีกครั้งจนรู้สึกอยากกลับไปรำลึกใหม่ยังสถานที่เดิม ๆ ที่เคยอยู่ในความทรงจำ

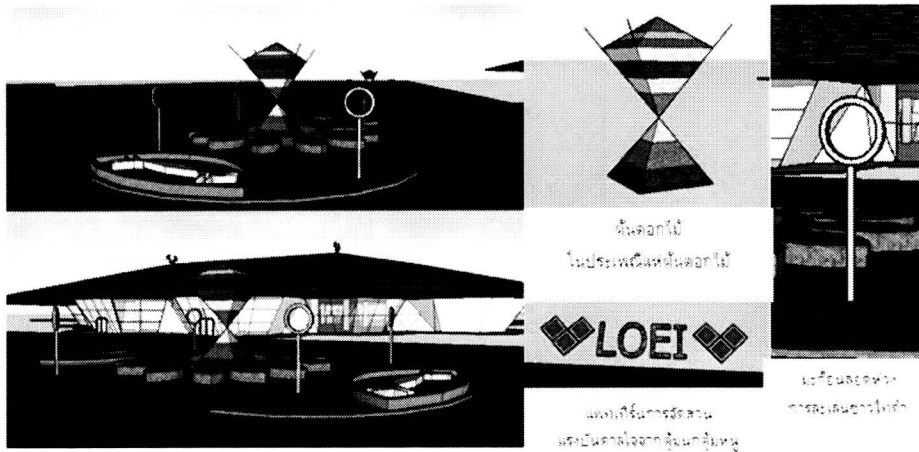
2) ความประทับใจ มาจากความพึงพอใจอย่างสูงสุดจนทำให้ผู้มาเยือนเกิดการบอกต่อ และกลับมาเยือนอีกครั้ง (ประณม ถาวรเวช, 2552) ซึ่งการสร้างประทับใจแรกพบ หรือ First impression ณ จุด “Moment of truth” ถือว่ามีความสำคัญยิ่งต่อการให้บริการและการสร้างความประทับใจให้กับผู้รับบริการ เปรียบเสมือนผู้ที่เริ่มต้นได้ดีย่อมก้าวต่อไปได้อย่างสวยและสง่างาม

3. แนวทางและงานออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของท่าอากาศยานเลย เพื่อการท่องเที่ยว

การออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมเป็นการพัฒนาและการสร้างสรรค์ใหม่ (Development and New Creation) เพื่อคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย และผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม (ธูปา นุณยประวีตร, 2551) ผ่านการออกแบบโดยอ้างอิงกับภูมิทัศน์วัฒนธรรมดั้งเดิมและนำเสนอคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ ในขณะที่เดียวกันการออกแบบภูมิทัศน์ของท่าอากาศยานเลยนี้เป็นเสมือนประตูสู่จังหวัดเลยที่จะสร้างความประทับใจและแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของจังหวัด โดยการออกแบบนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้แก่

3.1 การออกแบบสวนไม้ดอกไม้ประดับภายนอกอาคารท่าอากาศยาน วัตถุประสงค์: เพื่อส่งเสริมทัศนียภาพบริเวณรันเวย์ให้มีความสวยงามและน่าสนใจ สร้างทัศนียภาพที่ดึงดูดใจให้แก่ผู้มาเยือนหรือเปรียบเสมือนเป็นเส้นทางสู่ประตูของจังหวัดเลยที่ผู้โดยสารบนเครื่องบินสามารถมองเห็นได้ในระยะไกลนอกจากนี้ ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงพันธุ์ไม้ที่สำคัญในจังหวัดเลย ตลอดจนการแสดงผลออกถึงวัฒนธรรมของชาวไทดำ

แนวคิดในการออกแบบ: เพื่อสื่อให้เห็นถึงความสำคัญของพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับเมืองหนาวซึ่งเป็นพันธุ์ไม้เศรษฐกิจในจังหวัดเลย รวมทั้งสื่อให้เห็นถึงวัฒนธรรมบางส่วนของชาวไทดำ คือ การโยนลูกช่วง หรือการเล่นมะกอนลอดห่วง เป็นประเพณีที่ช่วยให้ชาวไทยโซ่งรักษาเชื้อสายเผ่าพันธุ์ของตนไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ซึ่งมีจุดกำเนิดมาจากหนุ่มสาวในอดีตได้ไปขุดมันแกวตามป่า และได้โยนลูกมันแกวให้กัน ต่อมาจึงเอามาตัดแปลงเป็นการละเล่น หยอกล้อ ระหว่างชายหนุ่มหญิงสาว ช่วยให้หนุ่มสาวชาวไทยโซ่งต่างถิ่นได้มีโอกาสรู้จักกัน และอาจแต่งงานกัน และการตกแต่งสวนด้วยแพทเทิร์นที่แสดงออกถึงตุ้มนกตุ้มหนู ซึ่งเป็นเครื่องรางของชาวไทดำ ที่ทำเป็นที่อยู่ของทวยเทพ 32 องค์ ที่จะอัญเชิญลงมาอยู่ในตุ้มนกตุ้มหนูแต่ละแบบของเครื่องรางนี้ ซึ่งในการออกแบบได้นำแรงบันดาลใจมาจากแผ่นสี่เหลี่ยม 3 แผ่นติดกัน ซึ่งเรียกว่า หัวใจไทดำ (ภัทรภรณ์ ไพศุนย์, 2556) ซึ่งได้แสดงตามภาพที่ 2

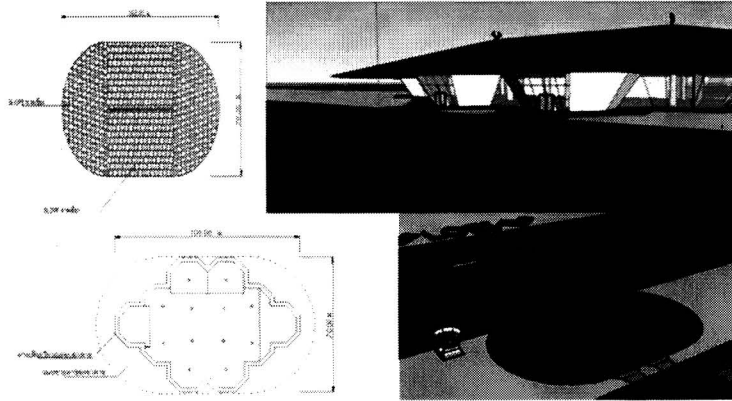
ภาพที่ 2 แสดงแนวทางการออกแบบสวนไม้ดอกไม้ประดับภายนอกอาคารทำอากาศยาน

นอกจากนี้ก็ได้นำเสนอประเพณีแห่ต้นดอกไม้ผ่านการออกแบบให้มีความน่าสนใจ โดยจะเห็นได้ว่าได้จำลองเอาต้นดอกไม้ที่มีขนาดใหญ่มาจัดแสดงไว้กลางสวน ซึ่งประเพณีแห่ต้นดอกไม้นี้ถือเป็นประเพณีที่ชาวบ้านแสวงหา อ.นาแห้ว จ.เลย ถือเป็นปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลากว่า 400 ปี โดยเชื่อกันว่าการนำเอาดอกไม้มาบูชาพระรัตนตรัยในวันสงกรานต์หรือวันขึ้นปีใหม่ไทยนี้ถือเป็นสิริมงคล ทำให้อยู่ดีมีสุข ผันตกต้องตามฤดูกาล ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บโดยดอกไม้ที่ใช้จะประกอบไปด้วยดอกไม้ที่มีลักษณะเป็นช่อเป็นพุ่ม เช่น ดอกคูณ ดอกเฟื่องฟ้า ดอกอินทนิลและดอกหางนกยูงตามภาพที่ 1 ที่แสดงการออกแบบดังที่ได้กล่าวมา

3.2 การออกแบบอาคารทำอากาศยานและหอคอบคุมการบิน (ภายนอก) วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างอาคารทำอากาศยานเลยให้มีขนาดที่เหมาะสมสามารถรองรับจำนวนผู้ใช้บริการที่เพิ่มมากขึ้นได้ถึง 800 คนต่อวัน นอกจากนี้ยังต้องการสื่อให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของจังหวัดเลยที่ใกล้จะสูญหายและมีคนรู้จักน้อย คือวัฒนธรรมของชาวไทดำมาแรงบันดาลใจในการออกแบบอาคารทำอากาศยาน

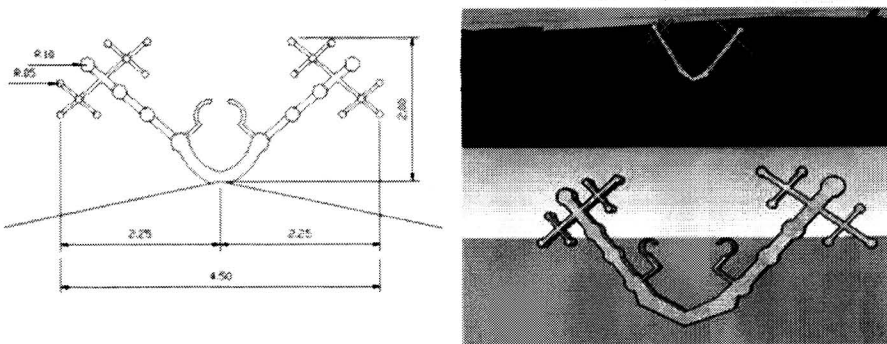
แนวคิดในการออกแบบ: การออกแบบหลังคาทรงกระดองเต่าโค้งเป็นกระโจมเรือนไทดำแบบดั้งเดิมมีลักษณะที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม คือ มีหลังคาทรงโค้งรูปกระดองเต่า มุงหญ้าคายาวคลุมลงมาเกือบถึงพื้นดินเพื่อป้องกันลม ผัน และอากาศที่หนาวเย็น (ในอดีตชุมชนไทยดำตั้งอยู่ในแถบอากาศหนาว) จนกระทั่งต่อมารูปแบบเรือนไทดำได้เปลี่ยนแปลงไปตามความจำเป็นและความเหมาะสมตามยุคสมัย (ภัทรภรณ์ ไพศุนย์, 2556) หญ้าคาที่นำมาทำวัสดุมุงหลังคานั้นไม่คงทน ทั้งยังเป็นวัสดุที่ง่ายต่อการติดไฟ เนื่องจากบ้านไทดำปลูกใกล้กันเป็นกลุ่ม หากเกิดไฟไหม้จะลุกลามไปบ้านอื่น ๆ ได้รวดเร็ว ลักษณะบ้านและวัสดุที่ใช้จึงเปลี่ยนเป็นไม้เนื้อแข็ง หลังคาเป็นสังกะสี

หรือกระเบื้อง มีการแบ่งกันห้องตามลักษณะการใช้สอย (ภูมิชาย พันธุ์ไพโรจน์, 2554) ดังที่ได้แสดงตามภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การออกแบบออกแบบอาคารทำอากาศยานส่วนโครงสร้างของหลังคาทรงกระดองเต่า

ยอดจั่วบนหลังคาประดับด้วยไม้แกะสลักเรียก “ชอกูด หรือ เขากูด” ซึ่งเป็นเครื่องเสริมส่งความงามเด่นให้กับบ้านของชาวไทดำ โดยเขากูดลายบัวนี้เป็นลักษณะตุ้มกลมประดับอยู่ มีนัยแสดงถึงความเป็นครอบครัวใหญ่ มีความมั่งคั่ง และมีอำนาจ (ภูมิชาย พันธุ์ไพโรจน์, 2554) นอกจากนี้เืองยังบ่งบอกถึงความเชื่อของชาวไทดำที่จะกำหนดตุ้มกลมบนเขากูดให้มีเลขคู่ เพราะเชื่อว่าเลขคี่นั้นเป็นเลขมงคล (ศุภย์วัฒน์ธรรมคนไทดำ, 2559) ดังจะเห็นได้จากภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แสดงถึงการออกแบบออกแบบชอกูดประดับหลังคาทรงกระดองเต่า

ในส่วนของอาคารควบคุมการบินนั้นได้ออกแบบลักษณะคล้ายกับลักษณะทั่วไปของหอควบคุมการบิน ซึ่งคล้ายคลึงกับสนามบินดอนเมือง แต่ได้เพิ่มเอกลักษณ์ผ่านการออกแบบภายนอกให้มีลักษณะคล้ายกับผีตาโชน ซึ่งเป็นประเพณีการเล่นพื้นบ้านของชาวอำเภอด่านซ้าย

จังหวัดเลย แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของอำเภอด่านซ้าย ไม่เหมือนการละเล่นพื้นบ้านของท้องถิ่นอื่น การละเล่นผีตาโขนสันนิษฐานว่าคงเกิดมาพร้อมกับประเพณีบุญหลวง และถือปฏิบัติสืบทอดกันมาโดยตลอดจนกระทั่งถึงปัจจุบัน (ชุตินภรณ์ สว่างศรี, 2558) ดังที่ได้แสดงในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แสดงถึงการออกแบบออกแบบหอคอยคลุมการบิน (ภายนอก)

สรุปและอภิปรายผล

การออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา: ทำอากาศยานเลย จังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพ ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมของจังหวัดเลยรวมถึงทุนทรัพยากรทางวัฒนธรรม ซึ่งผู้วิจัยมีเป้าหมายที่ต้องการออกแบบทำอากาศยานให้มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ประจำจังหวัดเลยเหมาะสมตามหลักการการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมและเพื่อให้ทำอากาศยานเป็นเสมือนประตูต้อนรับนักท่องเที่ยวและสร้างการจดจำให้กับผู้มาเยือน อีกทั้งยังเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ความเชื่อ ประเพณีและประวัติศาสตร์ของจังหวัดเลย นำเสนอคุณค่า มรดกทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ โดยผู้วิจัยได้ตั้งขอบเขตของการศึกษาไว้ในสองมิติ คือ การศึกษาเชิงพื้นที่ในทำอากาศยานเลย โดยทำการศึกษาพื้นที่ภายในอาคารผู้โดยสารและพื้นที่ภายนอกรอบทำอากาศยานเลย และการศึกษาเชิงเนื้อหา ได้ทำการศึกษาแนวคิดในการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม การออกแบบภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยว ทุนวัฒนธรรมทางการท่องเที่ยวในจังหวัดเลย และแนวคิดเรื่องคุณค่าและความสำคัญของทุนวัฒนธรรมในเชิงเศรษฐกิจ

การศึกษานี้ได้นำเอาแนวคิดหลักสู่การออกแบบภายนอกของทำอากาศยาน จากการถอดรหัสความสัมพันธ์ของรูปแบบทางกายภาพและจินตภาพ ความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมในส่วนต่างๆ เพื่อออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ทำให้คนในพื้นที่เกิดความตระหนักรู้ มีความรู้สึกร่วมตลอดจนเกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของตนเองจนเกิดความรัก ความหวงแหนและอยากที่จะรักษาให้คงไว้ นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนเองก็ได้รับความทรงจำที่ดี ความประทับใจจากการรับรู้ เรียนรู้ และการสัมผัส ผ่านการนำเสนอจากการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรม เพื่อสื่อถึง

เรื่องราวความเป็นมา วัฒนธรรม ความเชื่อ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถมั่นใจในความปลอดภัยและความสะดวกสบายที่จะได้รับจากการออกแบบตามมาตรฐานการออกแบบสนามบิน ซึ่งงานศึกษาเล่มนี้นั้นจะสามารถเป็นแนวทางในการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของท่าอากาศยานเลยเพื่อการท่องเที่ยวไปใช้ในการออกแบบท่าอากาศยานเลยได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. การรองรับการขยายตัวของท่าอากาศยานและการสนับสนุนจากทางภาครัฐของจังหวัดเลยนั้นควรให้มโนโยบายการสนับสนุนกิจกรรมของภาคชุมชน เพื่อส่งเสริมพื้นฐานชุมชนให้เข้มแข็งผ่านการสร้างอาชีพที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาท่าอากาศยานใหม่ซึ่งจะทำให้ความพร้อมของอุปทานของท่าอากาศยานที่ยังขาดอยู่ลดน้อยลงไป อีกทั้งก็ยังเป็นโอกาสการสร้างเศรษฐกิจให้กับคนในท้องถิ่นภาครัฐจึงมีส่วนสำคัญที่ต้องเข้ามามีส่วนในการดูแลให้การประกอบธุรกิจนั้นเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ของจังหวัดเลย ผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือการจำหน่ายผลิตภัณฑ์และบริการของชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางของเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

2. ภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการให้การศึกษาแก่ชุมชนเพื่อให้สอดคล้องและตอบสนองต่อการพัฒนาผู้ประกอบการของชุมชนทั้งในส่วนของ การเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ การสร้างความภาคภูมิใจและความจงรักภักดีในตราสินค้า ตลอดจนการพัฒนาต่อยอดจากทรัพยากรและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว

3. นอกจากโอกาสทางธุรกิจที่เพิ่มขึ้นแล้วนั้น ธุรกิจต่าง ๆ ก็สามารถนำทุนวัฒนธรรมในจังหวัดนั้นเข้ามาปรับใช้และสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ เช่น การเล่าเรื่องราว (Storytelling) เพิ่มเนื้อหา รายละเอียด การใช้งาน (Content) เข้าไป ซึ่งส่วนนี้เองจะเป็นส่วนที่ช่วยในการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ สร้างจุดเด่นและความแตกต่างได้ รวมไปถึงในกลุ่มการทำงานหัตถกรรม ของฝากของที่ระลึก หรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เองก็สามารถพัฒนาตัวสินค้าและหีบห่อบรรจุภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับทุนวัฒนธรรมที่ตนเองมีอยู่บวกกับความสร้างสรรค์ที่จะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนให้ขับเคลื่อนและยั่งยืนได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการบินพลเรือน. (2546). มาตรฐานการออกแบบและการก่อสร้างสนามบิน. กรุงเทพมหานคร.

กาญจนา สวนประดิษฐ์. (2533). ผิดาโชน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

ชนิษฐา พอนอ่วม และคณะ. (2531). งานเทศกาลประเพณีที่น่าสนใจทางการท่องเที่ยว.

กรุงเทพมหานคร.

- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2523). **คติชาวบ้านอีสาน**. กรุงเทพมหานคร: อักษรวัฒนา.
- เต็ม วิชาคย์พจนกิจ. (2513). **ประวัติศาสตร์ อีสาน เล่ม 1**. กรุงเทพมหานคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- จตุดิษฐ์ อุปชาติ. (2542). **ประเพณีผีตาโชนกับการพัฒนาอาชีพศิลปหัตถกรรมของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดเลย**. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
- ชุตินภรณ์ สว่างศรี. (2558). **ประเพณีผีตาโชน**, เข้าถึงเมื่อ 9 กันยายน 2559. เข้าถึงได้จาก <http://chutipornb.blogspot.com>.
- ณัฐกุล ต้นมิ่ง. (2555). **ภาพเก่าเล่าเรื่องเมืองเชียงคาน**. เลย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2551). **การจัดการทำอากาศยาน**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประตุสู่อีสาน. (2557). **มารู้จักกับชาติพันธุ์ชนเผ่าไทดำ ลาวโซ่ง**. เข้าถึงเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2559. เข้าถึงได้จาก http://www.isangate.com/isan/paothai_dam.html
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย. (2542). **สารานุกรมวัฒนธรรม ไทย ภาคอีสาน**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- เรณู เหมือนจันทร์เชย. (2541). **การศึกษาอิทธิพลของความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมของชาวไทยโซ่งที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต: กรณีศึกษาหมู่บ้านแหลมกะเจา 2 ตำบลล้าลูก บัว อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาชนบทศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูรและคณะ. (2544). **สถานภาพผลงานวิชาการสาขาสถาปัตยกรรมในประเทศไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- สนอง อุปลา. (2546). **พัฒนาการประเพณีผีตาโชน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนาสถาบันราชภัฏเลย.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. **พระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ.2559**
เข้าถึงเมื่อ 9 กันยายน 2559. เข้าถึงได้จาก <http://www.thailog.org/wikilog/home.html>.
- สุทธิพร ปรีชา. (2550). **การศึกษาองค์ประกอบและกระบวนการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการวางแผนพัฒนาชุมชนตลาดคลองสวน จังหวัดฉะเชิงเทรา**. การค้นคว้าอิสระ การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร. (2536). **ประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับพระธาตุศรีสองรัก อำเภอด่านซ้าย**

จังหวัดเลย.วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา

สุมิตร ปิติพัฒน์, บัณฑิต อ่อนดำ และพูนสุข ธรรมภิมุข. (2521), **ลาวโซ่ง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์**

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อภิญา แซ่มขมดาว. (2559). **แนวทางการพัฒนาท่าอากาศยานเลย. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจ**

มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.